

Michał Meisner

Niebo i piekło w eschatologii kardynała Josepha Ratzingera : streszczenie pracy dyplomowej

Studia Salvatoriana Polonica 2, 236-238

2008

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Niebo i piekło w eschatologii kardynała Josepha Ratzingera
(Streszczenie pracy dyplomowej)

Praca magisterska została napisana na seminarium naukowym z teologii dogmatycznej w Wyższym Seminarium Duchownym Salwatorianów w Bagnie pod kierunkiem ks. prof. dra hab. Bogdana Ferdka, przy współpracy ks. dra Dariusza Zielonki SDS, i zrecenzowana przez ks. prof. dra hab. Piotra Liszkę CMF.

Panująca współcześnie tendencja do „racjonalnego” negowania wszelkiej transcendencji pociąga za sobą również próbę marginalizacji tego szczególnego momentu w życiu człowieka, jakim jest śmierć, co wiąże się bezpośrednio z próbą odrzucenia wszelkiej odpowiedzialności za decyzje i czyny podejmowane w życiu przez człowieka. Konsekwencją takiej właśnie postawy jest sytuacja, w której zbawienie nie jest już dla wielu ludzi głównym celem. Cel ten widzi się raczej w doczesnym szczęściu, szczęściu tu i teraz. Bezpośrednim efektem tego jest nie tylko zmniejszające się zainteresowanie życiem wiecznym we współczesnym świecie, ale i zubożenie wiary, która często rozmija się z wiarą Kościoła. Sytuacja ta sprawia, iż na gruncie teologii tematyka dotycząca spraw ostatecznych jest nie tylko aktualna, lecz również konieczna. Zatem zadanie, jakie eschatologia ma do spełnienia na terenie teologii i życia chrześcijańskiego, jest fundamentalne.

Wśród współczesnych publikacji dotyczących eschatologii na uwagę zasługuje jedna z najbardziej znanych pozycji, a mianowicie *Eschatologia – śmierć i życie wieczne* autorstwa Josepha Ratzingera. Wnosi ona niemały wkład do współczesnych dyskusji eschatologicznych. W tej książce można doszukać się korzeni encykliki *Spe salvi* papieża Benedykta XVI, która poruszając zagadnienie nadziei, dotyka również tematów z zakresu eschatologii. Można przypuszczać, iż jako refleksja o nadziei w perspektywie eschatologicznej, stanowi ona kontynuację myśli teologicznej Josepha Ratzingera, którą pogłębia on już jako papież. W książce *Eschatologia – śmierć i życie wieczne* Ratzinger zawarł również oryginalną koncepcję nieba i piekła, które są tematem omawianego studium.

Praca magisterska wchodzi w zakres tak zwanej eschatologii szczegółowej, ponieważ stanowi próbę odpowiedzi na pytanie: jaką koncepcję nieba i piekła przyjmuje w swojej refleksji teologicznej Joseph Ratzinger. Praca oparta jest o pozycje tego teologa napisane przed wyborem na Stolicę Piotrową 19 kwietnia 2005 r., które zostały wydane w języku polskim. Dla osiągnięcia celu pracy zastosowano metodę analityczno-syntetyczną. Przeprowadzona analiza tekstów Josepha Ratzingera prowadzi do wniosków mających charakter syntezy, które są rozwiązaniem postawionego problemu pracy. Praca składa się z trzech rozdziałów.

Pierwszy rozdział obejmuje przeprowadzenie szczegółowej analizy koncepcji rzeczywistości nieba, jaką proponuje Joseph Ratzinger, a mianowicie przedstawienie poszczególnych, zaproponowanych przez niego, wymiarów nieba: chrystologicznego, teologicznego, eklezjologicznego, antropologicznego, sakramentalnego oraz kosmologicznego. Niebo, będąc celem życia chrześcijańskiego, jest rzeczywistością złożoną, której istota jest trudna do wyrażenia za pomocą jednej tylko perspektywy. Nieba, które jest bogatą rzeczywistością, nie można więc zamknąć w jakichś konkretnych ramach i nie można się ograniczyć tylko do jednej kategorii opisu. Jako potwierdzenie takiego podejścia do zagadnienia nieba trzeba przytoczyć słowa samego św. Pawła, który w Pierwszym Liście do Koryntian pisze: „Ani oko nie widziało, ani ucho nie słyszało, ani serce człowieka nie zdołało pojąć, jak wielkie rzeczy przygotował Bóg tym, którzy Go miłują” (1 Kor 2,9). Jednak pomimo trudności, które powstają w obliczu próby ukazania, czym właściwie jest niebo, trzeba zgłębiać to zagadnienie, gdyż jego lepsze poznanie przybliży do samego Boga, który w niebie jest „wszystkim we wszystkich” (1 Kor 15,28). Takiego zadania podejmuje się w swojej refleksji teologicznej Joseph Ratzinger, ukazując wielowymiarowość rzeczywistości zjednoczenia człowieka z Bogiem, którą jest niebo.

Treścią drugiego rozdziału jest zaprezentowanie wizji piekła, jaką przedstawia Ratzinger w swoich rozważaniach teologicznych, ze szczególnym uwzględnieniem istoty tej rzeczywistości oraz uwzględnieniem roli wolności człowieka, dzięki której, wbrew swojemu ostatecznemu powołaniu, może on odrzucić Boga we własnym życiu. Wolność człowieka daje mu możliwość dokonania radykalnego wyboru, dotyczącego zarówno przyjęcia, jak i odrzucenia Boga i jego łaski. Piekło nie jest zatem jedynie wynikiem sądu, jakiego Bóg dokonuje po śmierci człowieka nad jego czynami, lecz również logiczną konsekwencją dobrowolnego wyboru człowieka. Można więc powiedzieć, że osoba, która odsuwa w swoim życiu Boga na bok oraz uważa swoje pragnienia i potrzeby za ważniejsze od Niego, odmawia Bogu należnego Mu miejsca. Prymat Boga

w życiu człowieka jest więc rozstrzygający dla całej jego przyszłości. Konsekwencją takiego podejścia do wolności człowieka jest stanowcze odrzucenie przez Ratzingera teorii apokatastazy, tak mocno obecnej we współczesnej teologii.

Dalsze refleksje zawarte w trzecim rozdziale stanowią próbę uchwycenia istotnych elementów eschatologii Ratzingera, jej oryginalności oraz tego, co wnosi ona do współczesnej refleksji teologicznej. Na próbę oceny jego myśli teologicznej składa się przede wszystkim przedstawienie istotnych źródeł proponowanego modelu eschatologii oraz podstaw, na jakich się on opiera. Źródłem tym jest przede wszystkim Pismo Święte oraz Magisterium Kościoła. W dalszej kolejności jest nim myśl teologiczna św. Augustyna i św. Bonawentury, z której to Ratzinger obficie czerpie w swoich rozważaniach teologicznych. Na jego myśl ma również wpływ dialog, jaki podejmuje ze współczesną teologią. Przedstawienie genezy spojrzenia Ratzingera na tematy związane z życiem wiecznym, pozwoliło w pełniejszy sposób zrozumieć, na czym polega oryginalność jego eschatologii oraz umożliwiło wyeksponowanie niektórych istotnych jej elementów: chrystocentryzmu i antropocentryzmu, równowagi, jaka zachodzi w niej pomiędzy eschatologią indywidualną a ogólną, oraz wyraźnego zaakcentowania przez Ratzingera tego, iż zbawienie dotyczy całego człowieka, który jest jednością duszy i ciała.

Podsumowaniem oceny myśli teologicznej Josepha Ratzingera było wykazanie, że niebo stanowi sumę jego teologii oraz że zależność zachodząca między jego teologią a rozumieniem rzeczywistości nieba ma swe konkretne konsekwencje w eschatologicznym ukierunkowaniu całej jego myśli teologicznej.

Dk. Michał Meisner SDS